

สมเด็จพระญาณสังวรฯ สมเด็จพระสังฆราชฯ เลด็จเยี่ยมหลวงพ่ที่วัดป่าสาละวัน

พระพุทธเจ้ามาคุยกับพระอาจารย์มั่นได้ไหม

- ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นชื่อว่าเห็นธรรม •

พระพุทธเจ้า พระอรหันต์ท่านไม่มาอยู่กับใครหรอก เพราะท่านนิพพานไปแล้ว ร่างกายตัวตนท่านก็ไม่มี ท่านจะเอากายที่โหนดมาปรากฏให้เราดูเราเห็น ท่านจะเอาปากที่โหนดมาคุยให้เราฟัง แต่ที่เป็นไปได้เช่นนั้นเพราะเป็นจิตรู้ของผู้ทำสมาธิภาวนาไปถึงขั้นหนึ่ง ซึ่งจิตสัมผัสธรรม ซึ่งทำจิตให้เป็นพุทธะ คือ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ที่นี้จิตดวงนี้ก็แสดงมโนภาพขึ้นมาให้เราเห็นได้โดยอัตโนมัติ ซึ่งเราเรียกว่านิมิตนั้นแหละ

ที่ว่าเป็นนิมิต บางทีเห็นเป็นพระพุทธเจ้า พระสาวกเดินเข้ามาหาเรา หรือบางทีก็มายืนเทศน์สอนเราอยู่ แต่แท้ที่จริงไม่ใช่พระพุทธเจ้าหรือพระสาวกเหล่านั้นเดินมาเทศน์หรือมานั่งเทศน์ให้เราฟัง แต่ว่าจิตรู้ของเราเองที่มันถึงธรรมแล้วนี้ สารพัดที่เขาจะแสดงปรากฏการณ์ให้เราดูเราเห็น เพื่อความมั่นใจในความรู้ของตัวเอง คล้าย ๆ กับว่าเขาจะสร้างมโนภาพ สร้างนิมิตขึ้นมาเสริมศรัทธาที่เชื่อมั่นอยู่แล้วให้มันคงยิ่งขึ้น

นิมิตที่ปรากฏแก่ท่านพระอาจารย์มั่นนั้นนั่นะ มันเป็นไปได้ในภพชาติที่พระพุทธเจ้าทรงสอนพระวัชกาลว่า “โย ธมมํ ปสฺสตี โส มํ ปสฺสตี” ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นชื่อว่าเห็นธรรม ผู้ใดเห็นเราเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นพระสงฆ์ ผู้ใดเห็นธรรมเห็นพระสงฆ์ ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา

เพราะฉะนั้น ในเมื่อท่านอาจารย์มั่นท่านมีจิตของท่านบรรลุถึงคุณธรรมที่ทำให้จิตเป็นพุทธะ เป็นจิตพุทธะแล้วนี้ ก็สารพัดที่จิตของท่านจะสร้างมโนภาพขึ้นมาให้ท่านรู้ท่านเห็น อันนี้เป็นภูมิรัฐภูมิธรรมของท่านเอง

กราบอาจารย์ฝันครั้งสุดท้าย (๑ ม.ค. ๒๐)

- หมตรุ่นของพวกเธอแล้ว พระรัตนตรัยธรรมฐานมันจะไม่มีเหลือ •

ครั้งสุดท้ายที่ได้เข้ากราบท่านอาจารย์ฝัน ทั้ง ๆ ที่ท่านก็ยังป่วยมีอาการร่อแร่เต็มที ก่อนหน้าที่ท่านจะสิ้นใจประมาณ ๓ วัน พอไปกราบแล้วพยายามที่จะไม่让您รู้สึกตัว แต่แล้วท่านก็สั่งพระเวรที่เฝ้าปฏิบัติอยู่ให้เอาท่านลุกขึ้น พระก็เรียนท่านว่า “หมอไม่ให้ลุก” ท่านก็ย้ำว่า “เอาลุก ๆ” ในเมื่อลุกขึ้นมาแล้วแทนที่ท่านจะพูดอะไร มือไม้ที่ยังลั่นเทาอยู่นั้นแหละ อุตส่าห์พยายามพยุงลุกขึ้นมาแล้วก็ชี้หน้าผู้ไปกราบแล้วก็บอกว่า “นี่อะไรครูบาอาจารย์ก็ถอดแบบสั่งสอนให้หมดแล้ว สามารถทำได้ดีด้วย แต่เสียอย่างเดียวมันยังชี้เกียจอยู่ ต่อไปเพิ่มความขยันให้มากขึ้น เพราะเมื่อมันหมตรุ่นของพวกเธอแล้ว พระรัตนตรัยธรรมฐานมันจะไม่มีเหลือ” อันนี้ก็เป็นโอวาทของท่านอาจารย์ฝันซึ่งท่านประทานไว้เป็นครั้งสุดท้าย

อันนี้ก็ใคร่ขอฝากเพื่อนสหธรรมิกทั้งหลายเอาไปพิจารณาเป็นการบ้าน เพื่อเป็นการเปรียบเทียบกับ การประพฤติปฏิบัติของเราในสมัยปัจจุบันนี้ว่า เรากำลังเดินหน้าเข้าคลองหรือว่ากำลังถอยหลังเข้าคลอง การรุดตควัตรต่าง ๆ เรามีความเคร่งครัดเพียงใดแค่นั้นอย่างไร

หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ ขม

- เจ้าคุณพุทธนี้ เขาเทศน์อันดับของสมาธิได้ละเอียดลเอียดดี •

หลวงพ่อกับไปเทศน์ที่วัดโคกการามครั้งแรก หลวงปู่อ่อนยังอยู่ตอนนั้น ตื่นเข้ามามีคนเขานิมนต์ไปฉันในบ้าน ท่านก็เอาสำนวนการเทศน์ของหลวงพ่อกับไปเทศน์ให้โยมฟัง พอไปถึงวัดท่านก็กล่าวชมว่า.. “เจ้าคุณพุทธนี้ เขาเทศน์อันดับของสมาธิได้ละเอียดลเอียดดี” ลูกศิษย์ของหลวงปู่อ่อนว่า.. “ท่านเป็นมหาท่านก็เทศน์ได้ชี้ท่านเรียนมาแล้ว” หลวงปู่อ่อนก็ไม่ว่าจะอย่างไร “เราก็เป็นนักธรรมเอกเหมือนกันทำไมอย่างเขาไม่ได้ละ” นี่มันเป็นอย่างนี้

พระสงฆ์ไม่ค่อยเห็นความดีของครูบาอาจารย์และหมู่คณะของตัวเอง มันเพราะอะไร เพราะความอิจฉาตาร้อน พระดัง ๆ ทุกวันนี้มีแต่ญาติโยมสนับสนุนส่งเสริม ถ้าหากว่าพระองค์ใดมีญาติโยมไปไหว้มาก ๆ มีชื่อเสียงขึ้นมา เข้ามาแล้ว วัดโน้นก็มาขอผ้าป่า วัดนี้มาขอกลี้น โรงเรียนโน้นมาขอโน้น โรงเรียนนี้มาขอนี้ เออ..ถ้าโรงเรียน โรงเรียนบาลมาขอนี้พอกว่า เพราะว่าพวกคฤหัสถ์เขาไม่มีใครจะศรัทธากับเขา เขามาขอเรานั้นก็ชอบด้วยเหตุผล เขาเห็นว่าเราพอจะช่วยเขาได้ แต่ว่าพระเจ้าพระสงฆ์นี้ความดีไม่สร้างแต่กลายเป็นคนชิงสุกก่อนห่าม เห็นหลวงพ่อกับสร้างวิหารได้ใหญ่โตก็อยากจะไปสร้างอย่างหลวงพ่อกับตัวไปทำเองบารมีมันไม่ถึงมันก็ล้มทับสิ้นตาย

หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ

สัตตาหะอุปัฏฐากพระอาจารย์ทอง อโสโก

- ในพรรษานั้นจำสัตตาหะไปปรนนิบัติตลอดพรรษา •

เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย พระภิกษุสงฆ์อาพาธ เป็นหน้าที่ของพระภิกษุสามเณรในอาวาสนั้นต้องเอาใจใส่ดูแลรักษา แต่เท่าที่สังเกตมาก็รู้สึกที่ท่านผู้ใดไม่มีบุญบารมี เป็นหลวงพ่อดู หลวงตา ไม่มีบุญบารมีมาก ถ้าเจ็บไข้ได้ป่วยลง ตกอยู่ในตาลำบาก จะต้องพึ่งพาอาศัยญาติโยม

ยกตัวอย่างอาจารย์องค์หนึ่ง เจ็บป่วยมาจากนครพนม ชื่ออาจารย์ทอง อโสโก เป็นอาจารย์ผู้ทำกิจพระศาสนา ทำกิจธุระพื้นฟูหมู่คณะ เป็นมือขวาของท่านอาจารย์เสาร์เหมือนกัน ภายหลังมาท่านป่วยอาพาธลงไป ที่แรกก็อาพาธอยู่ที่วัดเกาะแก้วอัมพวัน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ภายหลังมาญาติโยมก็นำมาที่วัดป่าบ้านสวนวัว อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ในขณะที่ท่านมาถึง ก็มีพระธุดงค์กรรมฐานเฝ้าวัดอยู่นั้น ๗-๘ องค์ พออยู่มาไม่ถึงอาทิตย์ ครุบาอาจารย์ผู้เจ็บป่วยมาพึ่งอาศัยบุญบารมีของพระคุณเจ้าเหล่านั้น ท่านจะเห็นว่าการอุปัฏฐากพระภิกษุไข้เป็นการลำบากเป็นภาระหรืออย่างไรไม่ทราบ พระเณรทั้งนั้น สะพายบาตรแบกกอดหนีไปหมดทั้งพระอาจารย์ทอง ซึ่งอาพาธเป็นโรคอัมพาต ให้นอนแองแม้งอยู่ในวัดป่าบ้านสวนวัวเพียงองค์เดียว **ในที่สุดต้องเดือดร้อนถึงเจ้าคุณพระชินวงศาจารย์ (หลวงปู่พุทธถึงตัวท่านเอง) ในพรรษานั้นจำสัตตาหะไปปรนนิบัติตลอดพรรษา ในพรรษานี้ ๙๐ วัน มีเวลาได้นอนวัดเพียง ๑๒ วัน เท่านั้นเอง นอกจากนั้นไปจำพรรษาที่อื่นจนกระทั่งท่านอาจารย์องค์นี้ถึงแก่มรณภาพลง ไปจัดการศพเสร็จจึงได้หมดภาระ อันนี้ก็บ่งบอกพร้อมอันหนึ่งสำหรับลูกศิษย์นักปฏิบัติของเรา**

สมเด็จ

พระอาจารย์ทอง อโศโก

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถือว่าเป็นข้อวินัยอันเคร่งครัด ภิภษุสงฆ์อาพาธเกิดขึ้นในอวาาสใด ต้องเป็นหน้าที่ของพระภิกษุสามเณรในอวาาสนั้นจะต้องอุปัฏฐากดูแลรักษา หาหยุดหายา หาหมอมายาพยาบาลรักษา ถ้าภิกษุรูปใดในเมื่อเห็นสธรรมิกของตนเองเจ็บไข้ได้ป่วยอาพาธลง ถ้าหากคิดว่ามันจะเป็นภาระยุ่งยาก รีบหนีออกจากอวาาสนั้นเสีย พระวินัยท่านปรับอาบัติ เพราะขาดความเอื้อเพื่อไม่เอาใจใส่

แม้ในสมัยที่พระพุทธเจ้ากำลังจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็ยังมีพระภิกษุองค์หนึ่งมาคิดว่าเรายังไม่ได้บรรลุมรรคผลอันใด เราจะรีบเร่งปฏิบัติเพื่อให้ได้อรหันต์ก่อนพระพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระอรหันต์และพระปฤชนทั้งนั้นซึ่งสนใจในการที่จะปรินิพพานของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นว่านวกภิกษุองค์นั้นไม่สนใจกับกิจการของสงฆ์ จึงได้ยกเป็นอธิกรณ์ขึ้นมาถือว่าท่านทำผิด แล้วก็นำข้อความเข้าไปกราบทูลสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า

สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าก็เรียกมารับสั่งถามว่า “เธอปฏิบัติเช่นนั้นจริงหรือ มีเหตุผลอันใด” พระภิกษุใหม่องค์นั้นก็ทูลว่า “ข้าพระองค์ได้ทราบว่าจะเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว แต่ข้าพระองค์ยังไม่ได้บรรลุมรรคผลใด ๆ ทั้งสิ้น จึงตัดสินใจเด็ดเดี่ยวจะบำเพ็ญเพียรภาวนาเพื่อให้ได้อรหันต์มาบูชาพระพุทธเจ้าก่อนที่จะเสด็จปรินิพพานจากไปเสีย” ในเมื่อพระพุทธองค์ได้ทรงทราบเช่นนั้น ก็ยกย่องสรรเสริญพระภิกษุองค์นั้นว่า “ดีแล้วภิกษุ ขอให้พวกเธอทั้งหลายที่ยังเป็นปฤชนอยู่ฟังเอาตัวอย่างพระองค์นี้แล้วเธอจะได้ดิบได้ดี” นี้ในสังคมพระอรหันต์ต่อหน้าพระผู้มีพระภาคเจ้าท่านก็ยังยกเรื่องเหล่านี้ขึ้นเป็นอธิกรณ์ที่สำคัญ

หลวงพ่อเทียน

ทีนี้ถ้าหากในสมัยปัจจุบันนี้ ถ้าหากสหธรรมิกไปทอดทิ้งพระภิกษุอาพาธโดยไม่เอาใจใส่อุปัฏฐาก ดูแลรักษาพยาบาล เราสมณคากยบุตรจะหันหน้าไปพึ่งพาอาศัยบารมีใครหนอ อันนี้เป็นสิ่งหนึ่งซึ่งครูบาอาจารย์ในสายนี้ท่านถือเป็นเรื่องเคร่งหนักหนา อย่าว่าแต่ในอาวาสเดียวกัน แม้ภิกษุในอาวาสอื่นเกิดอาพาธลง ท่านจะต้องส่งพระภิกษุสามเณรองค์ใดองค์หนึ่งไปช่วยพยาบาลรักษาซึ่งมันเป็นกิจธุระหน้าที่ แม้สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าก็ยังทรงรับสั่งสรรเสริญว่า **“ผู้ใดอุปัฏฐากพระภิกษุอาพาธมีอานิสงส์เท่ากันกับอุปัฏฐากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือเราตถาคต”** ที่ท่านทรงยกย่องไว้ถึงขนาดนั้น ก็เป็นการกระตุ้นเตือนใจพระภิกษุสงฆ์มิให้ทอดทิ้งกันยามยาก ดังนั้นโดยปกติแล้ว เรามีปัจจัย ๔ เกิดขึ้น พระภิกษุสงฆ์จะต้องพิจารณาแจกแบ่งไปตามฐานะรูป คือแจกแบ่งกันใช้แจกแบ่งกันฉัน พอให้มีชีวิตอยู่มีกำลังพอประพฤติพรตพรหมจรรย์ มิใช่ว่าจะแจกแบ่งไปเพื่อความร่ำรวย หรือไปสะสมเอาไว้ให้มันมุดมันเนา โดยปราศจากประโยชน์ เพราะฉะนั้นโทษเนมัตตัญญุต การปฏิบัติธรรมต้องถือหลักโทษนะ รู้จักประมาณในการบริโภค การบริโภคนี้ไม่เฉพาะแต่บริโภคปัจจัย ๔ แม้แต่การประพฤติวัตรข้อวัตรปฏิบัติก็ควรจะต้องรู้จักประมาณ ดังนั้นในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงได้ตรัสเอาไว้ว่า **“เทว เม ภิกษเว อนุตตปพฺพชิตน น เสวิตพฺพา”** ดูก่อนภิกษุทั้งหลายส่วนสุด ๒ อย่างอันบรรพชิตไม่ควรล่วงเสพย์คือ

กามสุขัลลิกานุโยค การประกอบตนให้พัวพันในความสุขมากเกินไป คือเกินพอดี อันนั้นมันเป็นเรื่องของปุถุชน เรื่องของชาวบ้าน ไม่ใช่เรื่องของสมณะ

อัตตกิลมถานุโยค การประพฤติดนเพื่อทรมานตน อันนี้บรรพชิตก็ไม่ควรล่วงเสพย์เพราะมันเป็นเรื่องที่เป็นการทรมานตนโดยปราศจากประโยชน์

ถ้าอย่างนั้น เราจะประพฤติปฏิบัติอย่างไร *มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา ทางสายกลาง คือ ศิล สมาธิ ปัญญา การปฏิบัติพอดีพอดีไม่ยิ่งนักและไม่หย่อนนัก* เป็นทางสายกลางเป็นแนวทางที่ดำเนินไปสู่ความสำเร็จเจริญมรรคอรุณผล ดังนั้นตัวอย่างการถือเนสัชชิกถูกต้องตามแบบเจ้าคุณอุบาลีฯ (จันทร์ สิริจนฺโท) ท่านสอนให้ลูกศิษย์ถืออดงดวัตรเกี่ยวกับการอยู่เนสัชชิก ท่านบอกว่า ใครสามารถที่ปฏิบัติบำเพ็ญเพียรภาวนา ถ้าอดนอนด้วยการคุยกันให้สนุก พอฆ่าเวลาแก้ง่วงมันไม่เกิดประโยชน์อันใด ท่านจึงสอนให้ลูกศิษย์ของท่านถืออดงดอย่างใดอย่างหนึ่งให้เคร่งครัด คือฝึกหัดนอนเวลา ๔ ทุ่มแล้วก็ตื่นเวลาตี ๓ ฝึกหัดให้ได้ทุกวัน ๆ จนเป็นนิสัย จนกระทั่งเวลา ๔ ทุ่มแล้วไม่อยากจะนอนมันก็ง่วงหลับไปเอง พอถึงเวลาตี ๓ ไม่อยากตื่นมันก็ตื่นเอง ตื่นแล้วนอนลงไม่ได้เพราะนิสัยมันเคยชิน

ท่านอาจารย์เสาร์ในฐานะที่ท่านมีส่วนสัมพันธ์กับพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺโท) ท่านก็ย่ำสอนลูกศิษย์ลูกหาในเบื้องต้น ให้ฝึกฝนอบรมตัวเองฝึกหัดตัวเองให้จำวัดเวลา ๔ ทุ่ม ก่อนจะถึง ๔ ทุ่มให้เดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาหรือศึกษาข้อวินัยในสำนักครูบาอาจารย์ ท่านไม่นิยมในการที่จะคลุกคลีด้วยหมู่คณะ ด้วยการคุย ด้วยการสนุกเพเลียดเพลินหรือด้วยการอยู่การกินใด ๆ การหลับการนอน ให้เคร่งครัดในการปฏิบัติเดินอดงด นั่งสมาธิภาวนา พอถึง ๔ ทุ่มแล้วจำวัด หลับไม่หลับก็นอนมันอยู่อย่างนั้นจนกระทั่งตี ๓ ตั้งแต่ ๔ ทุ่มถึงตี ๓ นอนให้หลับทั้งคืนพอถึงตี ๓ แล้ว ไม่ยอมนอนต่อไป ลุกขึ้นมาเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาฝึกหัดนิสัยจนเคยชิน จนคล่องตัว ถ้าใครปฏิบัติตามโอวาทที่ท่านแนะนำ อันนี้เป็นการฝึกหัดลูกศิษย์ในขั้นต้น ถ้าใครปฏิบัติได้แล้วทุกสิ่งทุกอย่างท่านจะเปิดเผยออกมาสอน ถอดให้หมดทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีปิดบัง

ปฏิบัติของท่านอาจารย์มันก่อนที่จะรับลูกศิษย์เข้าอยู่ในสำนัก ใครเข้าไปอยู่ในสำนักของท่านในตอนแรก ๆ ท่านจะมีแต่ดุกับดู ดูเอาอยู่อย่างนั้น จนกระทั่งบางครั้งบางทีผู้ที่จะไปอาศัยอยู่ในสำนักของท่านทนไม่ไหวสะพานบาตรแบกกลดหนีไป ถ้าหากเวลาว่างเลยไป ๑ ปีมีอะไรอาจารย์มันสอนหมด ท่านถือว่าท่านได้กลิ่นกรองแล้ว ฆ่าก็ไม่หนี คน ๆ นี้เป็นคนที่ชอบธรรมสั่งสอนได้ เป็นคนมีอุปนิสัย ครั้นต่อไปแล้วท่านมีอะไรดี ๆ ท่านก็สอนให้หมด